

#3

Wereld in transitie

#arbeidmorgen

“

Foto: Layla Aerts

Vilvoorde kent diverse gemeenschappen. Dat weerspiegelt zich in de patiënten en bezoekers die we over de vloer krijgen en in ons personeelsbestand. Vooral in de poetsploegen en bij de zorg- en verpleegkundigen zitten heel wat mensen met een migratieachtergrond. Er waren verschillende situaties die ons er toe aanzetten om actie te ondernemen rond diversiteit.

We startten met een werkgroep 'waardevolle zorg'. Om problemen rond diversiteit bespreekbaar te maken werkten we 'wat als...'-affiches uit met tips. We voegden een non-discriminatieclausule toe in het arbeidsreglement en de contracten om racistische uitspraken te bestrijden. Om problemen rond taal en communicatie aan te pakken voeren we een talen- en tolkenbeleid en werd een pictogrammensysteem uitgewerkt. Om interne mobiliteit aan te moedigen promoten we bij personeelsleden de opleidingen tot zorg- of verpleegkundige. En we maken werk van diversiteit in onze werknemersafvaardiging.

Lut Cromphout,
ACV-afgevaarde Jan Portaels ziekenhuis Vilvoorde

3

WERELD IN TRANSITIE

Op ons Toekomstcongres van 2010 hadden we het al over de globalisering als megatrend. We zaten toen nog volop in de naschokken van de wereldwijde financiële crisis. De globalisering werd echter niet in vraag gesteld, integendeel. Hoe kunnen we een golf van nationaal protectionisme vermijden? Kunnen we via internationale regels de hebzucht van de rijken en de almacht van de multinationals aan banden leggen? Hoe geven we Europa en daarbinnen de eurozone de nodige hefbomen om dergelijke crisissen te voorkomen en te beheren? Hoe gaan we samen aan de slag om de wereld beter te maken? Met als kers op de taart de ondertekening van de 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (*Sustainable Development Goals*, *SDG's*) van de Verenigde Naties (VN) in New York in 2015. Tegelijk groeide ook het besef dat voor de klimaatopwarming versterkte internationale samenwerking nodig was. Dat leidde eind 2015 in Parijs tot het Klimaatakkoord van de VN, samen te lezen met de *SDG's*.

Op een paar jaar tijd is het debat compleet veranderd. Het gaat steeds minder over brede, internationale samenwerking (multilateralisme) maar steeds vaker over het terugplooiën op het eigen land. Met het anti-multilateralisme als ondertoon van radicaalrechts. Het debat gaat in tegen de internationale instellingen en afspraken die de globalisering willen omkaderen en tegen alle import van mensen, producten en diensten. Zelfs de Europese constructie wordt in vraag gesteld. Binnen de vakbeweging groeit daarentegen het besef dat duurzame oplossingen vooral zullen moeten komen van versterkte internationale samenwerking en afdwingbare internationale afspraken. Die oplossingen moeten ook gebaseerd zijn op de solidariteit tussen werknemers wereldwijd en moeten vertaald worden in het internationale en Europese syndicalisme.

De schade is intussen al bijzonder groot. De Wereldhandelsorganisatie (WHO) gaat door een crisis. In de

plaats kwam een bont kluwen van handelsoorlogen enerzijds en bilaterale handels- en investeringsakkoorden anderzijds. De financiering van de instellingen van de Verenigde Naties komt onder druk. Zo ontstaan meer risico's voor de slagkracht en de autonomie van de Internationale Arbeidsorganisatie. De Verenigde Staten kondigden al aan dat ze eind 2020 uit het Klimaatakkoord stappen en Brazilië besliste te volgen. Land na land sluit de grenzen voor vluchtelingen. Het Vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties van 1951 wordt meer dan ooit in vraag gesteld. Het Verenigd Koninkrijk bereidt zich voor op een uitstap uit de Europese Unie, de zogenaamde *Brexit*. Ook andere Europese landen beginnen met dit idee te spelen, uiteraard onder luid applaus van zowel de Verenigde Staten als Rusland, die Europa maar al te graag zien verzwakken.

Dit alles speelt zich af tegen de achtergrond van oplopende spanningen tussen landen. Met een groeiend aantal conflicthaarden in de wereld met

telkens het risico dat de brand breder gaat uitlaan. Daarbovenop buit de nieuwe generatie politici de polarisering liever uit voor binnenlandse populariteit, dan dat er wordt meegewerkt aan conflictbeheersing.

We kunnen ons best voorstellen dat ook de multinationals –toch diegenen die niet actief zijn in de wapenproductie– zich zorgen beginnen maken over dat terugplooiën op het eigen land of de eigen regio. Al halen zij ook hun voordeel uit dat groeiende onvermogen om tot internationale afspraken te komen. De wereld blijft voor hen een schaakbord zonder tegenspeler, waarop ze hun pionnen vrij kunnen bewegen, in functie van de hindernissen die nationale regeringen of vakbonden opwerpen. Met een ongeziene concentratie van inkomen, vermogen en macht tot gevolg.

Het is geen fraai beeld, maar in de wereld in transitie gaan we ook niet bij de pakken blijven zitten.

Het gaat steeds minder over brede, internationale samenwerking, maar steeds vaker over het terugplooiën op het eigen land.

3.1

Ketens aan de ketting

Multinationals blijven steevast zoeken naar de grootste omzet tegen de laagste kost om zo maximale winst te realiseren. Daarom gaan ze wereldwijd op zoek naar mensen met de laagste arbeidskost en de zwakste sociale bescherming. Ze blijven blind voor schendingen van fundamentele arbeidsnormen en mensenrechten. Het gevolg daarvan is heel wat mensonwaardig werk in de productieketen: kinderarbeid, dwangarbeid en levensbedreigend werk. Wanneer er een ramp gebeurt, blijven bedrijven ongestraft, terwijl de getroffen werknemers achterblijven zonder schadevergoeding. Denk maar aan de ramp in Bhopal in India, de vervuiling door Chevron in Ecuador of de recente wantoestanden bij Samsung. Er was de instorting van Rana Plaza, een bedrijfsgebouw in Bangladesh, met 1.156 doden in 2013 nodig, om tot het besef te komen dat het zo niet verder kon. Multinationals vinden het de normaalste zaak van de wereld om overal zaken te kunnen doen, met zo weinig mogelijk belemmeringen. Deze *licence to kill* moet plaats maken voor een *licence to operate*: je doet pas zaken als een aantal minimumvoorwaarden aan zorg voor mens en milieu vervuld zijn. Diegenen die van nieuwe burgers verlangen dat ze zich gedragen naar onze waarden en normen vergeten datzelfde te vragen van de bedrijven.

Nochtans zijn er al sinds 2011 de UNGP's (*United Nations Guiding Principles for Business & Human Rights*), richtlijnen van de Verenigde Naties voor bedrijfsleven en mensenrechten. Die vormen samen met de IAO-verklaring rond mno's (multinationale ondernemingen) het zogenaamde Ruggie-beleidskader, dat bedrijven vraagt om de mensenrechten te respecteren. Dat betekent concreet dat ze de risico's op schending van mensenrechten in de productieketen in kaart brengen, verminderen en vermijden. In het Engels heet dat *Human Rights Due Diligence* (HRDD), in het Neder-

lands spreken we over ketenzorg. In de UNGP's is die ketenzorg een gedeelde verantwoordelijkheid van overheid en bedrijfsleven. Die verantwoordelijkheid geldt voor de hele toeleveringsketen van een bedrijf, ongeacht waar de schending plaatsvindt: in de eigen fabriek, bij directe leveranciers, bij leveranciers van leveranciers of bij thuiswerkers. Als er schendingen in de toeleveringsketen worden vastgesteld, is het een gedeelde verantwoordelijkheid van zowel het inkopende bedrijf als de leverancier om deze problemen op te lossen en in de toekomst te voorkomen. De overheid moet dat proces bewaken en afdwingen.

Maar om de ketenzorg standaard in te bouwen in de bedrijfsvoering is meer nodig dan een plechtige verklaring, gevolgd door lippendienst van de multinationals en de nationale overheden. Daarom zijn in de ons omringende landen initiatieven genomen voor hardere normen en engagementen. Frankrijk ging tot nu toe het verst, met een wet die grote multinationals verplicht tot ketenzorg en rapportering daarover. Samsung, is de eerste die op die basis voor de rechter moet komen. In Nederland ligt al een tijd een wetsvoorstel voor in het parlement. Twee inspirerende voorbeelden, maar een verenigde Europese aanpak zou nog beter zijn.

#18. Het ACV wil de gedeelde verantwoordelijkheid van bedrijven en overheden voor de naleving van de mensenrechten in de gehele productieketen hard maken, zowel nationaal als internationaal. Niet alleen met fraaie beloftes, maar wel door harde regels, rechten en engagementen:

- Een Belgische wetgeving op ketenzorg naar het voorbeeld van de Franse wet '*devoir de vigilance*' (2017) en het Nederlandse wetsvoorstel 'zorgplicht kinderarbeid' (2016), als opstapjes naar een Europees initiatief.
- Een beter wettelijk kader en een betere handhaving ervan om bedrijven strafrechtelijk aansprakelijk te stellen voor schendingen van mensenrechten en fundamentele arbeidsnormen in het buitenland.
- Risicogevoelige Belgische bedrijven moeten aansluiten bij de bestaande sectorale en mondiale initiatieven.
- Een ambitieus en dwingend VN-verdrag rond bedrijven en mensenrechten, met volle steun vanuit de Belgische overheid en de Europese Unie.
- Een nieuwe IAO-conventie voor waardig werk in de internationale toeleveringsketens.
- Integratie van voorwaarden inzake mensen- en arbeidsrechten in elke overheidsopdracht.
- Ketenzorg moet voorwerp worden van sociaal overleg in elk van de sectoren.
- In het jaarverslag van elk bedrijf moet een onafhankelijk gevalideerd ketenrapport zitten, dat vooraf besproken moet worden in de overlegorganen.
- Alle bedrijven, instellingen, organisaties en besturen maken als onderdeel van hun SDG-plan (zie #25.) een eigen ketenzorgplan, met stapsgewijze doorlichting van al de aangekochte producten en diensten.

"Multinationals blijven blind voor schendingen van fundamentele arbeidsnormen en mensenrechten."

3.2 Waardig werk in de digitale ketens

De druk om multinationals te verplichten tot ketenzorg (zie #18.) kwam er vooral door de ontsparingen bij de toelevering van grondstoffen en producten. Vooral de schandalen in de kledingketens bleven hangen.

Met de digitalisering worden internationaal steeds meer diensten uitbesteed. Call-centers en softwareontwikkeling worden al langer uitbesteed aan lageloonlanden, maar de uitbesteding zit nu wel in een stroomversnelling. Zo zie je een nieuw type internationale dienstenketens ontstaan, in de distributie (e-commerce), in de kantoor diensten (crowd work) en in de persoonlijke dienstverlening (digitale platformen).

Amazon werd de keizer van de e-commerce en zet duidelijk de standaard: een 24/7 bereikbaarheid, ultrakorte leveringstermijnen aan de laagst mogelijke kost, met echt belabberde arbeidsomstandigheden. De zakenwereld beschouwt Amazon als een voorbeeld van ketenorganisatie en ketenmanagement. Voor Amazon zelf is het een zeer lucratieve business met in 2016 een netto-inkomen van zo'n 150 miljard euro.

Amazon werd via *Mechanical Turk* echter ook de referentie voor een nieuw, commercieel model van arbeidsbemiddeling via het Internet. *Mechanical Turk* is het digitaal platform van Amazon.com, waarbij aanvragers van taken en

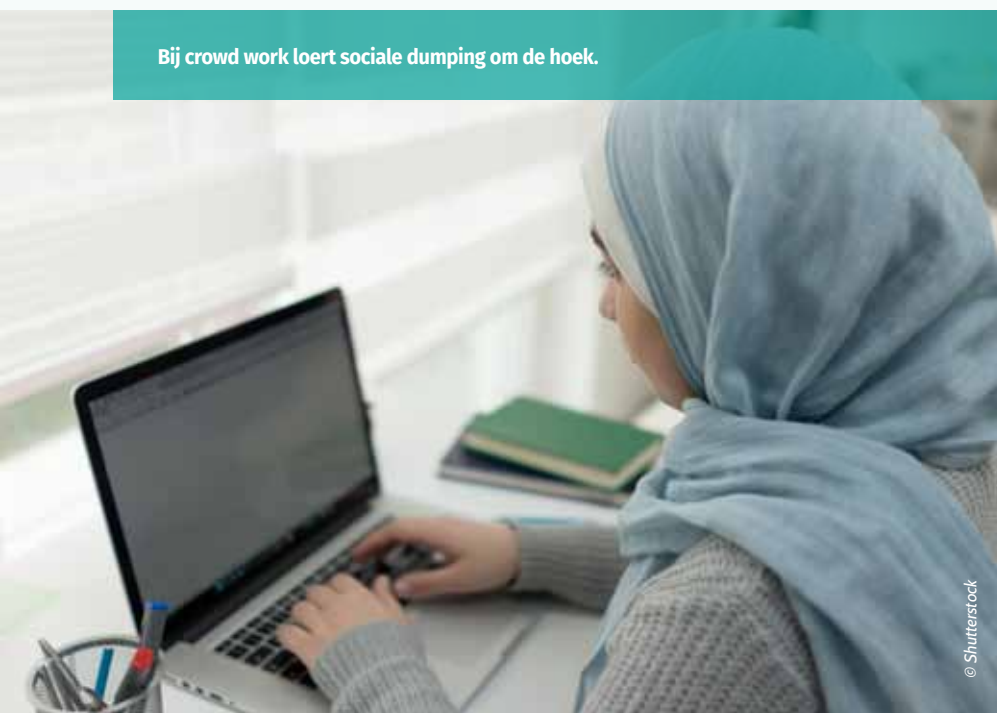
mensen die het uitvoeren bij elkaar komen. De bedoeling is niet om werkgevers en werkzoekenden te matchen met het oog op een arbeidsovereenkomst, maar wel om wereldwijd mensen te vinden die bereid zijn om die specifieke opdracht uit te oefenen. Dat kan gaan van het uitvlooien van computerprogramma's op fouten tot vertaalwerk. Als bedrijf wend je je dus niet meer tot de lokale arbeidsmarkt. Met de ICT ligt de hele wereld, althans die met internetverbinding, aan je voeten. Het bedrijf betaalt per stuk aan de laagst biedende. *Crowd work*, wordt dat genoemd. *Crowd* staat voor 'menigte': je hebt als bedrijf dus maar te kiezen uit tig miljoenen internetslaven.

In die digitale dienstenketens als Uber, Airbnb of Deliveroo zie je overal exact dezelfde problemen opduiken als in de internationale toeleveringsketens. Vaak zelfs nog erger, omdat er geen arbeidscontracten zijn. Er is geen werkplek en geen contactpersoon en dus is toezicht praktisch onmogelijk. Voor landen in het Zuiden stelt de IAO alles in het werk om de informele economie terug te dringen, met zijn Aanbeveling nr. 204, voor overgang naar de formele economie. Met de nieuwste technologieën wordt bij ons de overstap naar de informele economie georganiseerd.

#19. Het ACV breidt zijn actieterrein uit tot de internationale dienstenketens.

- Europese en internationale ondernemingsraden, Europese sociale dialoog, Europese en internationale kaderovereenkomsten en verplichte ketenzorg moeten daar ook de normaalste zaak van de wereld worden. Dat geldt ook voor de digitale platformen.
- Wat kan voor de scheepvaart, met de maritieme conventies van de IAO die minimale normen opleggen voor zeelieden, moet ook kunnen voor crowd workers, surfend op het wereldwijde web.
- Federaal, Europees en internationaal duwen we aan de kar om digitale platformen en sites voor crowd work verantwoordelijk te maken als werkgever.
- De verplichte ketenzorg moet in de internationale productie- en dienstenketens ook het geheel van dienstenactiviteiten dekken.
- Via de overlegorganen gaan we tegen dat bedrijven een beroep doen op digitale platformen of op crowd work met het oog op sociale dumping.

Bij crowd work loert sociale dumping om de hoek.

3.3 Grip op de internetgiganten

De 'big 5' van de GAFAM's (Google, Apple, Facebook, Amazon en Microsoft) beheren wereldwijd de belangrijkste technologische platformen, van smartphones, appwinkels tot zelfs het beheer van onze persoonlijke communicatie. Samen hebben ze een beurswaarde groter dan het BNP van Duitsland (gelijk aan 40 % van het BNP van de Eurozone). Concurrentie is bijna onbestaande. Wie hen uitdaagt, wordt opgekocht. Zij stellen de wetten en dat doen ze meer en meer ook naar de overheden.

Met de toestanden rond de Facebook-lekken werd duidelijk welke macht de GAFAM's en hun entourage hebben via het verzamelen van data. Ze verkopen die gegevens aan adverteerders met het oog op gepersonaliseerde publiciteit. Dat gaat zeer ver, tot zelfs politieke campagnes, zoals bleek in de VS. Donald Trump en Hillary Clinton betaalden de GAFAM's samen maar liefst meer dan 80 miljoen euro. Het risico dat dit ook doorsijpelt in de Europese en nationale politiek is niet denkbeeldig.

De fenomenaal grote winsten worden uit het vizier van de nationale belastingdiensten gehouden. Ze investeren vlot in fiscale paradijzen waar ze profiteren van zeer zwakke belastingregimes. Ze dragen een belasting van rond de 9 %, tegenover gemiddeld 23 % voor andere bedrijven. Hierdoor ontstond een broodnodig debat over het correct belasten van dergelijke bedrijven (zie #5.).

De Europese Unie denkt na over een belasting van 3%. Een oplossing voor hun enorme economische, politieke en maatschappelijke macht kan je dat nauwelijks noemen.

#20. Het ACV wil de enorme greep van de grote internetbedrijven op de economie, de politiek en de samenleving tegen gaan. Niet in het minst omwille van het gevaar voor de privacy en voor de politieke en economische democratie. Daarom moet(en):

- a. data erkend worden als publiek goed en de actoren die meewerken aan de verzameling en vermarkting ervan moeten streng gereguleerd worden.
- b. de veiligheid op het gebruik van de data door publieke controleorganen worden gegarandeerd.
- c. de winsten die de bedrijven puken uit de ontginning, verwerking en verkoop van data op een efficiënte en innovatieve wijze worden belast, zodat de fiscale inkomsten ook terugvloeien naar de landen waar de data werden ontgonnen.
- d. de federale overheid, Europese Unie en internationale instellingen er alles op zetten om de extreme concentratie van economische en financiële macht en het misbruik ervan voor politieke doeleinden tegen te gaan.

De grote internetbedrijven (de GAFAM's) hebben een enorme greep op de economie, de politiek en de samenleving.

3.4

Binnen de grenzen van de planeet

In 2015 werd in Parijs het Klimaatakkoord afgerond met een wereldwijd engagement om de klimaatopwarming te beperken tot 1,5°C. Het akkoord moest vervolgens omgezet worden in nationale energie- en klimaatplannen. Na de hoop, volgde al snel de ontuchtering, toen bleek dat individuele landen niet consequent handelen. De tegenwerking van de fossiele sectoren en de industriële lobby's hielp daar niet echt bij. Intussen richt de klimaatopwarming steeds meer schade aan: hittegolven, bosbranden, overstromingen, droogte...

Als niet snel werk wordt gemaakt van de beloofde nationale klimaatinspanningen zal de aarde eind 21ste eeuw 2,7 tot 3 graden warmer zijn. De catastrofale gevolgen daarvan zijn niet te overzien: niet enkel voor de natuur, maar ook voor de mensheid. Voor Europa alleen al is sprake van een kost van meer dan 190 miljard euro en een menselijke tol van 200.000 doden. Dat vereist eerst en vooral harde engagementen om binnen de kortste keren tot klimaatneutraliteit te komen. Dat wil zeggen dat er netto geen gassen meer worden uitgestoten die het klimaat opwarmen (broeikasgassen). Uitstoot van CO₂ en zo zal er altijd nog zijn, liefst zo weinig mogelijk, maar dat moet dan worden gecompenseerd door het beleid om die broeikasgassen ook uit de lucht te halen, door de nieuwste technieken van opslag of natuurbeheer.

Het voorstel van de Europese Commissie

van eind vorig jaar voor een klimaatneutraal Europa tegen 2050, op de vooravond van de laatste Klimaatop, was een belangrijke stap vooruit. Maar nu moeten de daden volgen. Dat vraagt een drastische en versnelde omschakeling van onze economie en onze levensstijl. Te beginnen met energievoorziening, voedselketen, transport en huisvesting: daar is de sterkste vooruitgang te boeken. Voor werknemers zal die omschakeling een bijkomende bron van onzekerheid worden, bovenop de technologische transitie en een hele reeks andere milieu-uitdagingen. Het fijn stof in de steden, de plastic soep in de oceanen, de uitputting van de grondstoffen, de verschrompeling van de biodiversiteit, het zijn stuk voor stuk problemen die de laatste jaren overschaduwd werden door het klimaatdebat. Die moeten opnieuw aandacht krijgen, niet in het minst omdat ze deels samenhangen met de oorzaken van de kli-

maatopwarming. Zoals diesels die zowel het klimaat opwarmen als je gezondheid en die van je kinderen schaden. De groei van de wereldbevolking zorgt mee voor een ecologische voetafdruk die nu al groter is dan onze planeet kan torsen. Ondanks die onzekerheid moeten we ook beseffen dat het zonder ambitieuze transitie nog veel erger wordt: op een dode planeet zijn er geen jobs. De ecologische transitie kan een verhaal worden van kansen in plaats van angsten. Nu al zien we er kansen in voor innovatie, voor jobs en voor maatschappelijke vernieuwing.

Werknemers moeten een belangrijke motor zijn van de ecologische transitie. Dat kan alleen maar als de transitie ook rechtvaardig is en werknemers dat ook zo ervaren. Dat stelden we al op ons Congres van 2010 en dankzij het werk van de internationale vakbeweging werd dat ook opgenomen in het Klimaatakkoord van Parijs: *“de noodzaak van een rechtvaardige transitie voor de werknemers en het creëren van waardig werk en goede jobs”*. Het is hoog tijd dat dit uitgangspunt zeer concreet wordt ingevuld. De tijd van vrijblijvendheid en van algemene oriëntaties zonder concrete beleidsvoorstellen is voorbij.

#21.

Het ACV wil in alles wat het doet mee motor zijn van de ecologische transitie. Zowel globaal als lokaal. De ommezwaai naar een klimaatneutrale samenleving heeft daarbij voorrang. Onze acties moeten wel altijd vervlochten zijn met de noodzaak van een rechtvaardige transitie. Het Congres herbevestigt daarom de krachtlijnen van vorige Congressen, maar vraagt om die ambities concreter te maken.

- Het ACV vertaalt de ambitie van een klimaatneutraal Europa naar een klimaatneutraal België, met een eigen plan. Met daarbinnen prioritair de transitie van de energievoorziening, de voedselketen, het transport en de huisvesting, omdat daar de sterkste vooruitgang te boeken is.
- Iedereen moet mee: Europees en internationaal moet aan de uitzonderingsregimes voor luchtvaart en scheepvaart een eind komen. Dat moet bijvoorbeeld mogelijk maken dat kerosine wordt belast als diesel of dat op Europees gebied met de gegevens van de luchtverkeersleiding (Eurocontrol) een vliegkilometerheffing wordt ingevoerd.
- Elke sector en elk bedrijf moet zijn verantwoordelijkheid nemen in de ecologische transitie. Om overal te komen tot een transitieplan. Dat moet een vast onderdeel van de sociale dialoog. Om daarbij telkens na te gaan hoe we de werknemers op rechtvaardige wijze door die transitie loodsen.
- De voorwaarde van rechtvaardige transitie vergt in alles een gelijkheidstoets (zie #1.), om te vermijden dat de lagere inkomens de zwaarste kosten dragen van de transitie, zoals dat onder meer het geval is bij een degressieve milieufiscaliteit zonder toereikende compensaties. Integendeel, door de strijd tegen de energiearmoede, moeten lagere inkomens de eerste winnaar worden.
- Het duurzaam maken van de bedrijfsmobiliteit moet aanzienlijk sneller gaan: uitdoven van de subsidies voor bedrijfswagens; minder vervoer over de weg; schonere voertuigen; volledige terugbetaling van woon-werkverplaatsingen met openbaar vervoer en fiets.
- Er is nood aan een netwerk van groene vakbondsvertegenwoordigers op de werkvloer, als voorvechter voor een kleinere ecologische voetafdruk, met sterke ondersteuning vanuit de beroepscentrale.
- De sectorale opleidingsfondsen moeten mee worden ingezet voor de begeleiding van de werknemers naar een duurzame economie: omscholing, begeleiding naar nieuwe jobs, ecologische competenties aanleren,...
- De cao nr. 39 van de NAR moet naast de technologische, ook de ecologische transitie omkaderen (zie #3.).

3.5 Een rechtvaardig migratiebeleid

Migratie is van alle tijden en bestaat in alle vormen, van binnen en van buiten Europa. Van mensen op de vlucht, tot mensen die een beter leven zoeken. Van mensen die hun partner volgen tot mensen die elders hun partner gaan zoeken. Van mensen die uit nood of op eigen initiatief vertrekken tot mensen die door buitenlandse bedrijven worden aangetrokken. Beleidsmatig heeft men, ook door Europese en internationale afspraken, die migratiestromen proberen te regelen. Daarbij ontstond gaandeweg ook een reeks rechten voor migranten, ook voor migrerende werknemers. Zoals het verbod op discriminatie en het recht op gelijke behandeling.

Migratie is geen stabiel gegeven, maar komt met pieken en dalen. Oorlog, hongersnood en werkloosheid zijn altijd drivers geweest. Maar tekorten op de lokale arbeidsmarkten, vermeend of niet, die werkgevers proberen op te vangen met buitenlandse arbeidskrachten, brengen ook migratie op gang. De klimaatopwarming zorgt eveneens voor een nieuwe migratiestroom: de klimaatvluchtelingen.

Immigratie is bij delen van de bevolking altijd op weerstanden gestoten. Bij immigratiepieken wordt dat stevast problematischer. Dat was zo bij de uitdieping en uitbreiding van de Europese Unie, ook omdat de sociale dumping te lang op zijn beloop werd gelaten. En dat is net zo met de immigratie van buiten Europa. Die bewegingen leiden tot onzekerheid, iets waar radicaalrechtse politici maar al te graag garen uit spinnen. Zij creëren de illusie dat je migratie kunt tegenhouden, terwijl alles er op wijst dat migratie alleen maar zal toenemen door de wereldwijde vluchtelingenstromen (25,4 miljoen al), door

groeiende tekorten op delen van de arbeidsmarkt of door de schroeivende klimaatopwarming. Ook door de groei van de wereldbevolking, niet in het minst door de bevolkingsexplosie in Afrika nu de kindersterfte daar vermindert, zullen mensen op stap gaan, net als door de economische vooruitgang in heel wat landen, waardoor mensen middelen krijgen om te reizen. Het is die valse belofte van gesloten grenzen die mee aan de basis lag van de Brexit en van de verkiezingsoverwinningen van radicaalrechts in heel wat landen. Dat wordt mee aangepord door een sterk polariserend discours over migranten, dat neigt naar racisme en xenofobie, maar handig verpakt wordt als kritiek op godsdiensten en culturen.

Een model waarin al onze grenzen worden opgezet, hebben we nooit veddedigd. Het oververhitte migratiedebat moet vooral een reden zijn om consequent op koers te blijven. Die koers is op hoofdlijnen:

- gastvrijheid in plaats van muren en hekkens voor wie noodsituaties ont-

vlucht.

- een trapsgewijs beleid voor economische migratie bij reële tekorten op de arbeidsmarkt: eerst kansen voor wie hier al is (zeker ook de mensen met buitenlandse roots); dan pas op zoek gaan binnen de Europese Unie; en pas daarna elders, in die volgorde.
- investeren in integratie én onthaal.
- afdwingbare rechten voor migranten; te beginnen met papieren voor mensen die werken en het recht op gelijk loon, zodat ze niet kunnen worden misbruikt voor sociale dumping.

Met als logisch gevolg dat we ook als ACV sterk inzetten op de regularisatie van mensen zonder papieren die hier al lang verblijven.

- #22.** Het ACV wil:
- a. gelijke sociale rechten voor migranten, in hun en in ons belang, om te verhinderen dat ze voor sociale dumping worden ingezet. Dat moet gekoppeld worden aan een krachtig beleid om die rechten te garanderen en dumping te bestrijden.
 - b. een klachtenmechanisme op Europees vlak voor migranten waarvan de mensenrechten niet gerespecteerd worden, samen met een plan om geweld op migranten door mensenhandelaars en staten te bestrijden.
 - c. een snelle deelname aan de arbeidsmarkt van asielzoekers.
 - d. gelijke rechten en toegang tot de sociale zekerheid voor migranten door het afsluiten van bijkomende bilaterale akkoorden met de nieuwe landen van oorsprong, die de overdraagbaarheid van hun sociale zekerheid mogelijk maakt.
 - e. regularisatie en bescherming van mensen zonder papieren die hier al lang verblijven, werken en/of wantoestanden aanklagen.

Alles wijst er op dat migratie alleen maar zal toenemen.

3.6

Eerlijke handel

Na de val van de Berlijnse muur in 1989 raakte de economische globalisering in een stroomversnelling. Het speelveld van de multinationals werd hierdoor groter, maar ze bleven stoten op tal van handelsbelemmeringen. De Wereldhandelsorganisatie moest die opruimen. Dat liep een stuk minder vlot dan gehoopt en landen begonnen meer en meer te investeren in bilaterale akkoorden. Met in Europa de bijzonderheid dat de lidstaten van de Europese Unie hadden beslist voor de meeste zaken gezamenlijk te onderhandelen, zonder dat altijd duidelijk was wat precies werd onderhandeld. Hierdoor kwam het veld vrij voor de lobbyisten van de multinationals.

We hebben de onderhandelingen met de Verenigde Staten (voor het TTIP-akkoord) en met Canada (voor het CETA-akkoord) aangegrepen om daar verandering in te brengen. Niet om de internationale handel met die landen te bestrijden, maar wel om te vermijden dat die akkoorden ons sociaal model ondermijnen. Samen met tal van andere middenveldorganisaties zijn we daar deels in gelukt, met de steun van de toenmalige Waalse regering. Een groot deel van onze bezwaren blijft nog steeds onbeantwoord. De onderhandeling van lopende of nieuwe handels- en investeringsakkoorden, zoals met China, Indonesië, Japan, Mexico, Mercosur of Chili, vertoont overigens nog steeds dezelfde gebreken, in het bijzonder:

- een gebrek aan evenwicht tussen rechten van investeerders enerzijds en arbeids-, mensen- en milieurechten anderzijds.
- de ondergraving van het recht van regeringen om te reguleren, doordat multinationals via bijzondere rechtbanken financiële compensatie voor zogenaamde "schadelijke" regelgevingen kunnen eisen.
- de regulering van normen voor producten en diensten door niet-verkozen technocratische instanties, die de Europese normen voor milieu- en consumentenbescherming en veiligheid en gezondheid op het werk dreigen te ondermijnen.
- het gebruik van lijsten van diensten die niet op de markt mogen worden gezet (zgn. negatieve lijsten). Wat dan een vrijgeleide wordt om alle andere diensten wel te onderwerpen aan de internationale marktwerking (zie #7.).

#23. Wij blijven ervan overtuigd dat een ander handelsbeleid, dat waardig werk en een sociaal rechtvaardige transitie nastreeft, mogelijk is. Daarom vraagt het ACV:

- a. dat het handelsbeleid de werknemers- en milieurechten niet ondergeschikt maakt aan de rechten van de investeerders, maar ze in even sterke mate afdwingbaar maakt.
- b. dat verdragen met Canada (CETA) en Japan (JEFTA) in hun huidige versies worden beëindigd, omdat ze het recht van staten om te reguleren ondermijnen en de rechten van de werknemers niet echt beschermen.
- c. transparantie en democratisering van het handelsbeleid, met afdoende betrokkenheid van parlementen en maatschappelijk middenveld.
- d. samenwerking met vakbonden en andere actoren van het maatschappelijk middenveld van de landen waarmee wordt onderhandeld.
- e. het opzetten van technische samenwerkingsprogramma's vanuit de Europese Unie om de capaciteit van de vakbonden in het Zuiden te vergroten met het oog op een daadwerkelijke betrokkenheid, in samenwerking met en tussen de Europese vakbonden.
- f. om een geheel nieuw internationaal orgaan op te richten dat zowel investeringsgeschillen tussen multinationals en landen, als geschillen voor mensenrechtenschendingen door multinationals en overheden beslecht. Met garantie op totaal onafhankelijke, niet-geprivatiseerde rechtspraak.

Bij handels- en investeringsakkoorden is er vaak een gebrek aan evenwicht tussen rechten van investeerders enerzijds en arbeids-, mensen- en milieurechten anderzijds. Foto actie in Brussel op 20 september 2016.

3.7

Wereldministerie van Werk

“Het potentieel van globalisering is enorm... De mondiale markteconomie heeft een grote productiecapaciteit aangetoond. Indien goed beheerd, kan dit leiden tot ongeziene vooruitgang, kan het betere en meer productieve jobs voor allen creëren en bijdragen tot een wereldwijde vermindering van armoede. Maar we zien ook hoe ver we nog van het bereiken van dit potentieel afstaan. Het huidige proces van globalisering genereert enkel onevenwichtige resultaten, zowel binnen als tussen landen. Er wordt rijkdom gecreëerd, maar te weinig landen en mensen krijgen er een eerlijk deel van”. Dit schreef de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) al in 2002 in haar rapport over de sociale dimensie van de globalisering.

Meer dan zestien jaar later, zien we duidelijk het falen van de globalisering. De internationale instellingen zijn er niet in geslaagd om de globalisering in de juiste richting te sturen. Het globale economische model van vandaag vergeet de werknemers en sluit ze uit. Overheden en internationale instellingen buigen te veel voor de druk van de multinationals. Hierdoor krijgen we een ongereguleerde globalisering met een groeiende ongelijkheid tussen rijk en arm, tussen mannen en vrouwen, tussen jong en oud. De armoede neemt toe, net als het aantal inbreuken op nationale en internationale arbeidsnormen en de aanvallen op de sociale zekerheid. Maar er is hoop. Verschillende internationale instellingen beginnen in te zien dat het zo niet verder kan en dat er dringend nood is aan sturing. Zo erkent de G20 (groep van 20 grootste landen) dat de massieve schendingen van waardig werk en dan vooral van de fundamentele arbeidsnormen geen instrument van competitie kunnen zijn. Recent nam de OESO het zelfs op voor sociale dialoog om tot verbeterde

werkgelegenheid en welzijn te komen.

Jaarlijks brengt de IAO verbeteringen aan de wereldconventies voor arbeid aan. Zoals nu bijvoorbeeld met de nieuwe conventie en aanbeveling die in de maak zijn over geweld en intimidatie op vrouwen en mannen op het werk. Na een woelige periode met aanvallen van zowel werkgeversorganisaties als overheden, blijft het tribunaal voor schending van internationale arbeidsnormen van de IAO overeind. Jaarlijks worden daar 24 overheden op het matje geroepen omdat internationale arbeidsrechten geschonden worden. Het ACV speelt daarin een centrale rol.

Binnen de IAO gaan stemmen op om de lijst van fundamentele arbeidsnormen te vervolledigen. Dat zijn normen die alle lidstaten moeten naleven, zelfs als het gaat om conventies die ze niet ratificeerden. Vandaag zijn dat het verbod op kinderarbeid, dwangarbeid en discriminatie, de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve onderhandelingen. Maar dat mag meer

zijn, want wat met het recht op veiligheid en gezondheid? Wat met extreme arbeidsuren? En wat met het recht op een waardig loon? Zijn die niet even fundamenteel?

#24.

Het ACV blijft sterk geloven en investeren in de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO). Na 100 jaar blijft de IAO een onvervangbare rol hebben in de wereldwijde bevordering en handhaving van de rechten van de werknemers, in welk statuut ze ook zitten. Het ACV blijft daarbij bij voorrang inzetten op het realiseren en de handhaving van afdwingbare rechten. En in het bijzonder:

- de opvolging en uitvoering van de Centenniumverklaring van de IAO over de toekomst van de arbeid, op nationaal, Europees en mondiaal niveau.
- de versterking van de IAO als instelling, ook door de vernieuwing en versterking van zijn wettelijk instrumentarium en door de beveiliging van de klachtenmechanismen.
- een sterkere IAO binnen de hervormingen van de Verenigde Naties, waarbij het tripartiet overleg niet alleen verankerd blijft in de IAO-werking, maar ook moet bijdragen tot de globale werking van de Verenigde Naties.
- de wereldwijde promotie en handhaving van de fundamentele arbeidsnormen (verbod op kinderarbeid, dwangarbeid en discriminatie, vrijheid van vereniging, recht op collectieve onderhandelingen) en de stelselmatige uitbreiding ervan. Te beginnen met het recht op veiligheid en gezondheid op het werk, op een beperking van de arbeidsduur en op een waardig minimumloon. Als opstap naar een universele vloer voor arbeidsbescherming, bindend voor alle landen die toetreden tot de IAO.

“De internationale instellingen zijn er niet in geslaagd om de globalisering in de juiste richting te sturen.”

3.8

Duurzaamheid: een recht en een plicht

Als we zien hoe landen al een tijd op zichzelf terugplooiën, is het een klein mirakel dat in 2015 in New York in de schoot van de Verenigde Naties (VN) de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (Sustainable Development Goals) werden afgesproken. De doelstellingen moeten tegen 2030 gerealiseerd zijn.

beidsrechten, sociale bescherming en sociale dialoog gaat, komen ook in andere SDG's belangrijke syndicale thema's aan bod. Zoals bijvoorbeeld SDG 1 rond sociale bescherming, SDG 3 rond gendergelijkheid, SDG 4 rond scholing en vorming, SDG 7 over energie, SDG 10 rond inkomensgelijkheid, SDG 12 over duurzaam consumeren en produceren, SDG 13 rond rechtvaardige transitie en SDG 16 rond vrijheid van organisatie en onderhandeling. De IAO heeft hier dus een belangrijke rol te spelen (zie hoger). Toch komen we op nationaal vlak vandaag niet veel verder dan wat *fake news* over hoe goed België bezig is. Wij willen harde afspraken over wat beter moet op zowel nationaal, als op Europees en internationaal niveau. Dat mag niet meer louter vertrekken vanuit de goodwill van bedrijven en andere actoren. Dat moet verankerd worden in rechten die kunnen worden afgedwongen, regels die moeten worden nageleefd en cijfermatig op te volgen doelstellingen.

Het gaat over 17 hoofddoelstellingen, die vertaald werden in 169 meer concrete doelen. Daarnaast publiceerde de VN ook een lijst van 242 indicatoren die vanaf 2016 voortdurend op nationaal, regionaal en internationaal niveau opgevolgd worden. En dit niet alleen meer voor ontwikkelings- of groei landen. Alle landen, zowel in het Zuiden als in het Noorden, moeten de SDG's nastreven en bijdragen tot hun realisatie tegen 2030, en dat zowel in hun intern beleid als in hun buitenlands beleid, waaronder ook de ontwikkelingssamenwerking. Dit moet samen met het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld gebeuren. Het is een wereldwijd engagement onder de slogan: "leaving no one behind" – "laat niemand achter".

We trekken er ons als vakbond aan op. De SDG's zijn doorspekt met elementen die ons dagelijkse werk inspireren en uitdagen. Naast SDG 8 die waardig werk beoogt en dus over tewerkstelling, ar-

#25. Het ACV omhelst de SDG's 2030 als baken voor het syndicaal werk in het komende decennium. We ijveren ervoor dat de afspraken in de SDG's op alle niveaus vertaald worden in harde doelstellingen. Dit onder meer door:

- a. een triple R aanpak: op alle niveaus moeten de SDG's voor 2030 op korte termijn vertaald worden in afdwingbare Rechten, gehandhaafde Regels en cijfermatige Resultaten.
- b. op die basis ook tussentijdse doelstellingen te bepalen voor 2024. Voor politici is niets zo vrijblijvend als de doelstellingen die een volgende regering pas moet bereiken.
- c. het regelmatig opstellen, in samenwerking met andere middenveldorganisaties, van een schaduwrapport tegenover de officiële SDG-rapportering van België.
- d. degelijke overheidscontroles te eisen op initiatieven die duurzame ontwikkeling nastreven.
- e. met partners uit het middenveld een ambitieus plan op te maken dat de legislatuur overschrijdt.
- f. samen met het EVV te bewaken dat de nieuwe middellangetermijnstrategie voor Europa (Europa 2030) volledig wordt ingebed in de SDG's 2030.
- g. de samenwerking te versterken binnen beweging.net en MOC en in het bijzonder Wereldsolidariteit en met onze nationale en internationale bondgenoten, vakbonden en ngo's, om de VN-agenda voor 2030 te realiseren.
- h. aan alle bedrijven, instellingen, organisaties en besturen een eigen duurzaamheidsplan te vragen voor 2030, met tussentijdse doelstellingen en jaarlijkse voortgangsrapportering, intern en extern.